

"TEATRE DE LA NATURA", per A. ROVIRA I VIRGILI

Entre les tasques urgents que es presentaran als catalans el dia que la nostra vida nacional pugui entrar pels camins de la normalitat, la de reeditar els llibres que s'ho mereixen serà una de les més útils. Sembla que per iniciativa d'alguns benemèrits editors, a Catalunya ja s'inicia timidament aquesta obra, que serà llarga i delicada, i que ha de reparar els estralls dels bàrcars autos-de-fe comesos pels invasors, quan la caiguda de la nostra Pàtria. Llarga per la importància de l'esforç, davant la magnitud de les destruccions; delicada, perquè abans convindria de fer una llista d'aquelles obres que mereixen i reclamen la primàcia en aquest honor de les reedicions i que, per això mateix, adquireixen la categoria d'obres clàssiques.

Perquè clàssics poden ésser-ne els antics i els moderns. En la literatura catalana, al costat de Ramon Llull, de Bernat Metge, d'Auzias March i de Ramon Muntaner, ningú no dubtaria que Jacint Verdaguer, Angel Guimerà i Joan Maragall tenen un lloc de dret. Com l'hi tenen moltes pàgines de Narcís Oller i Victor Català, bona part dels llibres de Prudenci Bertrana i de Joaquim Ruyra, les poesies d'Alcover, de Costa i Llobera, de Josep Carner, de Guerau de Liost, de Lopez-Pico ... Algunes d'aquestes reedicions ja comencen a fer-se. Es ho de constatar que en aquesta tasca coincideixen espontàniament les editorials catalanes de l'interior i de l'exili. A Barcelona s'acaben de publicar les "Obres Completes" de Miquel Costa i Llobera, en un volum. I a Mèxic, les Edicions Catalonia, que ja havien reeditat "L'Atlàntida", de Verdaguer, "El Pont de la Mar Blava" de Lluís Nicolau d'Olwer, i "Solitud", de Victor Català, llancen ara al mercat un altre d'aquests llibres catalans moderns que podem considerar, amb tot dret, com a formant part del patrimoni clàssic de la nostra literatura: "Teatre de la Natura", d'Antoni Rovira i Virgili.

Com el llibre de Nicolau d'Olwer esmentat, el de Rovira i Virgili és realment això: un llibre clàssic. Clàssic en tots els sentits: en el més ample, de la perfecció de l'estil i la humanitat del fons, com en el més estricte, de llibre bo per a ésser posat a les mans dels escolars, de llibre de classe. Perquè cal ensenyar el català als infants catalans, cal donar-los models exemplars de ben dir i de ben pensar. I per a això, aquest volum de proses de Rovira i Virgili, en les quals, com ell mateix diu, "presenta la Natura de Catalunya en estret contacte amb l'ànima catalana, que és una expressió nacional de l'ànima universal", mereix d'ésser llegit i rellegit pels grans, i sobretot, mereix d'ésser posat a les mans dels infants.

No és pas als lectors de "LA HUMANITAT" que cal ponderar les qualitats de la prosa de Rovira i Virgili. Els seus assaigs, de dimensions regulars tenen tota l'agilitat del periodista, però s'evadeixen del pes corruptor de l'actualitat sempre efimera. Si el mateix autor no ens expliqués, en els seus prefacis - interessants confessions del mecanisme intel·lectual que dicta l'obra del literat - que guairebé tots ells foren publicats, un dia, com a editorials de diari, qui ho endevinaria? Descripcions de paisatges o de marines, de plantes i de bestioles, hi trobem tot de definicions i d'imatges que se us imposen com a precises transposicions d'una realitat, però també com a sublimacions d'aquesta realitat. Podrieu extreure del llibre tot un seguit de fórmules afortunades i completes: "La figuera és l'arbre de la pompa verda i del goig de viure". "Els grills

son l'evocacio de la nit". "Feixos de glavis posats de punta al cel, les atzavares donen a la garriga l'aspecte d'un campament bèl·lic". "Molt prim i molt llarg com una agulla, vestit de color verd clar, amb un joc de dues ales superposades a cada banda, el cap arrodonit, els ulls de vidre isisat, ací teniu l'espia-dimonis". "L'arbre va muntat a cavall; el cep és un peo". "Les soledats de Siurana soç, no pas un càstig d'exili, ans bé un domini de conquesta". "Camins d'aigua, blaus camins de la mar, amb soroll de rem i d'hèlixs, amb batec de veles i amb xiulets de vapor, vosaltres crideu l'home del litoral cap a la llunyania i l'aventura". I, encara, aquesta bella descripció del Ma Canigo, que pot posarse al costat de la que ens deixava Mossèn HJacint Verdaguer en el seu gran poema èpic. Una descripció on la prosa ben tallada, llissa d'adjectius o d'aèverbis sobrers, s'infla amb la noblesa de la idea i del sentiment: "El Canigo, amb cos de gegant i amn ànima d'infant, presideix, avui, com anys i segles i milenars enrera, labifurcacio de la serralada pirenenca, i mira tendrament, com un pare immortal, els conreus, les viles, els vilatges, les vetes d'aigua dels rius, l'ample llençol de la mar, i sobretot els homes que formiguegen, feiners, o que alcen els braços moguts per nobles sentiments".

Un llibre com aquest "Teatre de la Natura" hauria de citar-se tot de dalt a baix: les seves pàgines son totes elles antològiques. I rellegint aquestes descripcions d'escenaris naturals - d'escenaris catalans o de personatges humils de la gran tragèdia de la vida animal, teniu l'orgull de veure com la llengua catalana, a les mans d'un gran periodista que era - i és - alhora un gran estilista i un gran historiador, agafa tota la seva noblesa i la seva harmonia d'idioma fill del llatí, hereu del període ben tallat i de la frase precisa que donen a la llengua de Roma la seva categoria normativa de base de l'humanisme. Repetim-ho, amb el "Teatre de la Natura", suara reeditat a Mèxic, com amb tants altres editorials que un dia podran formar, confiem, d'altres volums no menys densos de contingut, Antoni Rovira i Virgili ha donat al català un dels seus llibres clàssics.

T.